10/12/2022

Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: Ο «άνθρωπος» στην Ορθόδοξη Πίστη

/ Επικαιρότητα

Παγκόσμια Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Human Rights Day) γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 10 Δεκεμβρίου, σε ανάμνηση της υπογραφής της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (UDHR) από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ στις 10 Δεκεμβρίου 1948. Όραμα των εμπνευστών της, ένας κόσμος με δικαιώματα και ελευθερίες χωρίς διακρίσεις.

- **Γράφει η Δέσποινα Σωτηρίου**

Η **UDHR** είναι ένα έγγραφο ορόσημο, το οποίο διακηρύσσει τα αναφαίρετα δικαιώματα που δικαιούται ο καθένας ως άνθρωπος – ανεξάρτητα από φυλή, χρώμα, θρησκεία, φύλο, γλώσσα, πολιτική ή άλλη άποψη, εθνική ή κοινωνική καταγωγή, ιδιοκτησία, γέννηση ή άλλη κατάσταση . Διαθέσιμο σε περισσότερες από 500 γλώσσες , είναι το πιο μεταφρασμένο έγγραφο στον κόσμο.

Θέμα 2022: Αξιοπρέπεια, Ελευθερία και Δικαιοσύνη για Όλους

Η 75η επέτειος της Οικουμενικής Διακήρυξης των **Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** θα εορταστεί στις 10 Δεκεμβρίου 2023. Ενόψει αυτού του ορόσημου, ξεκινώντας από τη φετινή **Ημέρα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** , ο ΟΗΕ θα ξεκινήσει μια εκστρατεία διάρκειας ενός έτους για να παρουσιάσουν την UDHR εστιάζοντας την κληρονομιά, τη συνάφεια και τον ακτιβισμό της.

Τις δεκαετίες από την υιοθέτηση της Οικουμενικής Διακήρυξης των **Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** το 1948, τα ανθρώπινα δικαιώματα έχουν γίνει πιο αναγνωρισμένα και πιο εγγυημένα σε όλο τον κόσμο. Από τότε έχει χρησιμεύσει ως το θεμέλιο για ένα διευρυνόμενο σύστημα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που σήμερα εστιάζει επίσης σε ευάλωτες ομάδες όπως τα άτομα με αναπηρία, οι αυτόχθονες πληθυσμοί και οι μετανάστες.

Ωστόσο, η υπόσχεση της UDHR, για αξιοπρέπεια και ισότητα στα δικαιώματα, έχει δεχτεί συνεχή επίθεση τα τελευταία χρόνια. Καθώς ο κόσμος αντιμετωπίζει νέες

και συνεχείς προκλήσεις – πανδημίες, συγκρούσεις, εκρηκτικές ανισότητες, ηθικά χρεοκοπημένο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, ρατσισμός, κλιματική αλλαγή – οι αξίες και τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στην UDHR παρέχουν οδηγούς για τις συλλογικές μας δράσεις που δεν αφήνουν κανέναν πίσω.

Ανθρωπίνα δικαιώματα και Ορθοδοξία

«Τα ανθρώπινα δικαιώματα χαρακτηρίζονται δικαίως σαν ένα μεγάλο πολιτικό επίτευγμα στην ιστορία της ανθρωπότητας, σαν ένα καθοριστικό βήμα στο δρόμο για έναν κόσμο πιο ελεύθερο, δίκαιο και ανθρώπινο» είχε δηλώσει το 2017 η Α.Θ.Π. ο **Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος** σε ομιλία του στο **Ίδρυμα Konrad – Adenauer.**

Και πρόσθεσε τότε ο Παναγιώτατος: *« Η βασική έννοια της ορθόδοξης ανθρωπολογίας στη συνάντηση με τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι η έννοια του προσώπου, του ανθρώπου, ο οποίος βρίσκεται στην πατερική παράδοση και εκφράζει τη δημιουργία του άνθρωπουκατ΄ εικόνα και ομοίωση του Θεού (Γεν. 1,26). Η ύπαρξη του ανθρώπου ως προσώπου δίνει στον άνθρωπο ύψιστη αξία, η οποία είναι αναπαλλοτρίωτη. «Δεν υπάρχει τίποτα πιο άγιο από το πρόσωπο».*

Εάν η Ορθόδοξη θεολογία μιλάει περί θεώσεως, περί θεοποίησης του ανθρώπου και τον ορίζει σαν «ζώονθεούμενον», επιβεβαιώνει με αυτόν τον τρόπο την ανώτατη αξία του, καθώς επίσης και την ανθρωποποίηση του με την χάρη του Θεού στους κόλπους της Εκκλησίας. Τίποτα δεν υπάρχει εδώ που να υποστηρίζει την μετατροπή του ανθρώπου σε απλό μέσο. Αυτή είναι η βασική συνεισφορά του χριστιανισμού στην ιστορία του ανθρωπισμού, υπογράμμισε ο Παναγιώτατος.

Η **Εγκύκλιος της Αγίας και Μεγάλης Συνόδου των Ορθοδόξων Εκκλησιών** μας εφιστά την προσοχή σε αυτήν την αλήθεια: *«Ἡ προσέγγισιστῶν δικαιωμάτων τοῦἀνθρώπουὑπότῆςὈρθοδόξουἘκκλησίαςἐπικεντρώνεταιεἰςτόνκίνδυνονἐκπτώσεωςτοῦἀτ δικαιώματος εἰςἀτομοκεντρισμόνκαίδικαιωματισμόν. Μία τοιαύτη ἐκτροπήλειτουργεῖεἰς βάρος τοῦκοινοτικοῦ περιεχομένου τῆςἐλευθερίας, ὁδηγεῖεἰςτήναὐθαίρετονμετατροπήντῶν δικαιωμάτων εἰςεὐδαιμονιστικάς διεκδικήσεις καίεἰς την ἀναγωγήντῆςἐπισφαλοῦς ταυτίσεως τῆςἐλευθερίαςμέτήνἀσυδοσίαντοῦἀτόμουεἰς «οἰκουμενικήνἀξίαν», ἡ ὁποίαὐποσκάπτειτά θεμέλια τῶνκοινωνικῶνἀξιῶν, τῆςοἰκογενείας, τῆς θρησκείας, τοῦἔθνουςκαίἀπειλεῖ θεμελιώδεις ἠθικάςἀξίας» (§ 16).*

Σύμφωνα με τον **Οικουμενικό Πατριάρχη** το Μήνυμα της Συνόδου πέρα από τα παραπάνω, δίκαια τονίζει ότι το ορθόδοξο ιδανικό του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπερβαίνει τον ορίζοντα των καθιερωμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς το «μείζον δε τούτων η αγάπη εστί» (Α΄ Κορ. 13,13), όπως μας δίδαξε ο Κύριος και όπως βιώνουν όλοι οι πιστοί που Τον ακολουθούν. Για την ορθόδοξη θεολογία το «ανώτατο ήθος» είναι να θυσιάζεσαι από αγάπη και να παραιτείσαι με την θέληση σου από το ατομικό δικαίωμα για χάρη του πλησίον.

Επίσης η Εγκύκλιος της **Αγίας και Μεγάλης Συνόδου των Ορθοδόξων Εκκλησιών** υπογραμμίζει ότι: *« Ἡ ὈρθόδοξοςἘκκλησίαὁμολογεῖὅτιἑκαστοςἄνθρωπος, ἀνεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας, φυλῆς, φύλου, ἐθνικότητος, γλώσσης, ἔχειδημιουργηθῆ κατ’ εἰκόνακαί*

καθ’ ὁμοίωσινΘεοῦκαίἀπολαμβάνειἴσα δικαιώματα ἐντῇκοινωνίᾳ. Συνεπής πρόςτήνπίστιναὐτήν, ἡ ὈρθόδοξοςἘκκλησίαδέν δέχεται τάς διακρίσεις δι’ ἕκαστονἐκτῶν προαναφερθέντων λόγων, ἐφ’ ὅσοναὗται προϋποθέτουν ἀξιολογικήνδιαφοράν μεταξύ τῶνἀνθρώπων. Ἡ Ἐκκλησία, ἐντῷ πνεύματι τοῦσεβασμοῦτῶνἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καίτῆςἴσης μεταχειρίσεως τῶνἀνθρώπων, ἀξιολογεῖτήνἐφαρμογήντῶνἀρχῶναὐτῶνὑπότόφῶςτῆς διδασκαλίας της περί τῶν μυστηρίων, τῆςοἰκογενείας, τῆς θέσεως τῶν δύο φύλων ἐντῇἘκκλησίᾳκαίτῶνἐν γένει ἀξιῶντῆςἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως».

Στο ευαγγελικό μήνυμα κυρίαρχη θέση κατέχει η αγάπη προς τον πλησίον και κατ’ επέκταση ο σεβασμός προς το ανθρώπινο πρόσωπο και η προστασία των αδυνάτων, δηλαδή όσων βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, όπως οι πτωχοί, οι ασθενείς, οι φυλακισμένοι, οι ξένοι κλπ. Επιπρόσθετα, στην διδασκαλία των Πατέρων της Εκκλησίας η έννοια της κοινωνικής δικαιοσύνης και η υπεράσπιση των κοινωνικά υποδεέστερων αποτελεί εκ των ουκ άνευ στοιχείο.

Η πλέον απερίφραστη βέβαια υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων περιλαμβάνεται στο κείμενο που εγκρίθηκε από την Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου τον Ιανουάριο του 2020 με τίτλο: «Υπέρ της του κόσμου ζωής: Το κοινωνικό **Ήθος της Ορθόδοξης Εκκλησίας**». Ολόκληρο το κείμενο διαπνέεται από την κατηγορηματική υποστήριξη της έννοιας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και σε διάφορα σημεία λαμβάνει ρητά ευνοϊκή θέση. Ενδεικτικά, αναφέρεται στην παράγραφο 63: *«Ἡ γλῶσσατῶνἀνθρώπινων δικαιωμάτων ἀποτελεῖ, ἀπό πολλές πλευρές, μία μινιμαλιστική γλῶσσα. Πρόκειται, ὡστόσο, γιά μία συνοπτική γλῶσσα ἡ ὁποίαμπορεῖνά συμβάλει στή διαμόρφωση καίτή διασφάλιση τῶν κανόνων φιλανθρωπίας, ἐλέουςκαί δικαιοσύνης, τούς ὁποίους ἡ*

Ἐκκλησίαθεωρεῖὡςτόἐλάχιστοπροαπαιτούμενογιά κάθε κοινωνία. Τελικά, ἀποτελεῖ μία γλῶσσα, ἡ ὁποίαθά πρέπει νάκαταφάσκεταικαίνάὑποστηρίζεταιἀδιαλείπτωςἀπόὅλους τούς χριστιανούς στόν σύγχρονο κόσμο».